

---

## SYNTHESE EN AANBEVELINGEN

---

### ***Begrotingsrealisaties in 2022: ondanks daling bleven tekort en schuldgraad hoog***

De voorbije jaren hebben de opeenvolgende crisissen zwaar ingehakt op de overheidsfinanciën. Eerst was er de uitbraak van de COVID-19-pandemie in 2020, die gepaard ging met een historische economische krimp in dat jaar en met forse budgettaire steunmaatregelen om de effecten van die gezondheidscrisis te verzachten, naast de werking van de automatische stabilisatoren. Het jaar 2021 kende vervolgens een sterke economische heropleving en ook in 2022 zette het economische herstel zich voort. De Covidmaatregelen werden bijgevolg in de afgelopen twee jaar geleidelijk afgebouwd. De overstromingen van juli 2021, die vooral het Waalse Gewest sterk troffen, hadden daarentegen een verhogend effect op de overheidsuitgaven, vooral in het jaar 2021. Tot slot noopten de oorlog in Oekraïne en de oplopende energieprijzen de verschillende regeringen tot het nemen van nieuwe maatregelen die wogen op de overheidsfinanciën in 2022.

Na een forse verslechtering in 2020 door de gezondheidscrisis (-7,0 procentpunt bbp) is het **vorderingensaldo van de Gezamenlijke Overheid** de afgelopen twee jaar gedeeltelijk hersteld (gecumuleerd +5,1 procentpunt bbp) tot **-3,9% bbp in 2022**. De verbetering zette zich door in 2021 en 2022, al vertraagde die in 2022 (+1,6 procentpunt bbp).

De verbetering van het vorderingensaldo in 2022 vloeide voort uit het economische herstel na de gezondheidscrisis, wat gepaard ging met een sterk stijgend bbp (op jaarbasis +3,2% in reële termen en, mede door de hoge inflatie, +9,3% in nominale termen) en een netto afname van de steunmaatregelen. De positieve budgettaire impact van de verdere afbouw van de Covidmaatregelen en van minder uitgaven in verband met de overstromingen was in 2022 hoger dan de totale budgettaire impact van de nieuw genomen maatregelen om de effecten van de energiecrisis te verzachten (in totaal 1,02% bbp) en in verband met de crisis in Oekraïne (in totaal 0,19% bbp).

**Tabel 1**  
**Begrotingsresultaten van de Gezamenlijke Overheid (in % bbp)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Δ 2021-2022 (in p.p.)	p.m. nominale groei (%) in 2022	Δ 2020-2022 (in p.p.)	Δ 2017-2022 (in p.p.)
<b>Ontvangsten</b>	<b>51,3%</b>	<b>51,4%</b>	<b>49,9%</b>	<b>49,9%</b>	<b>49,9%</b>	<b>49,7%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>8,8%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>-1,7%</b>
<b>Fiscale en parafiscale ontvangsten</b>	<b>44,2%</b>	<b>44,2%</b>	<b>42,9%</b>	<b>42,9%</b>	<b>43,1%</b>	<b>42,8%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>8,6%</b>	<b>-0,1%</b>	<b>-1,4%</b>
Directe belastingen op de gezinnen (w.o. PB), niet-inwoners en IZW's	12,5%	12,4%	11,9%	12,4%	11,9%	12,4%	0,5%	14,0%	0,0%	-0,1%
Directe belastingen op de vennootschappen (w.o. VenB)	4,1%	4,4%	3,8%	3,3%	3,9%	4,1%	0,1%	13,4%	0,7%	-0,1%
Indirecte belastingen	13,3%	13,4%	13,3%	13,0%	13,4%	12,6%	-0,8%	3,2%	-0,3%	-0,7%
Werkelijke sociale premies	13,4%	13,3%	13,2%	13,5%	13,0%	13,0%	-0,1%	8,7%	-0,6%	-0,5%
Kapitaalbelastingen	0,8%	0,8%	0,7%	0,7%	0,8%	0,7%	-0,1%	-4,5%	0,0%	-0,1%
<b>Niet-fiscale en niet-parafiscale ontvangsten</b>	<b>7,2%</b>	<b>7,1%</b>	<b>7,0%</b>	<b>7,0%</b>	<b>6,9%</b>	<b>6,9%</b>	<b>0,0%</b>	<b>9,7%</b>	<b>-0,1%</b>	<b>-0,3%</b>
<b>Primaire uitgaven</b>	<b>49,7%</b>	<b>50,1%</b>	<b>49,9%</b>	<b>57,0%</b>	<b>53,7%</b>	<b>52,0%</b>	<b>-1,7%</b>	<b>5,9%</b>	<b>-4,9%</b>	<b>2,4%</b>
<b>Lopende uitgaven</b>	<b>46,5%</b>	<b>46,7%</b>	<b>46,6%</b>	<b>53,4%</b>	<b>49,9%</b>	<b>48,5%</b>	<b>-1,4%</b>	<b>6,2%</b>	<b>-4,9%</b>	<b>2,1%</b>
Bezoldigingen	12,4%	12,4%	12,3%	13,2%	12,5%	12,4%	-0,1%	8,8%	-0,7%	0,0%
Aankopen van goederen en diensten	4,0%	4,1%	4,1%	4,3%	4,2%	4,3%	0,1%	11,5%	0,0%	0,3%
Subsidies aan bedrijven	3,7%	3,7%	3,7%	5,0%	4,3%	3,7%	-0,6%	-6,2%	-1,2%	0,1%
Sociale uitkeringen	24,6%	24,6%	24,5%	28,0%	26,2%	25,7%	-0,5%	7,1%	-2,3%	1,1%
Inkomensoverdrachten	1,8%	2,0%	2,0%	3,0%	2,6%	2,3%	-0,3%	-2,0%	-0,6%	0,6%
<b>Kapitaaluitgaven</b>	<b>3,2%</b>	<b>3,4%</b>	<b>3,4%</b>	<b>3,6%</b>	<b>3,8%</b>	<b>3,5%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>1,3%</b>	<b>-0,1%</b>	<b>0,3%</b>
Bruto-investeringen in vaste activa	2,4%	2,6%	2,6%	2,7%	2,7%	2,7%	-0,1%	7,0%	0,0%	0,3%
Overige kapitaaluitgaven	0,8%	0,8%	0,7%	0,9%	1,1%	0,9%	-0,2%	-13,3%	0,0%	0,0%
<b>Primair saldo</b>	<b>1,7%</b>	<b>1,3%</b>	<b>0,0%</b>	<b>-7,0%</b>	<b>-3,8%</b>	<b>-2,4%</b>	<b>1,4%</b>		<b>4,7%</b>	<b>-4,0%</b>
Rentelasten	2,4%	2,1%	2,0%	2,0%	1,7%	1,5%	-0,2%	-1,7%	-0,4%	-0,8%
<b>Vorderingensaldo</b>	<b>-0,7%</b>	<b>-0,9%</b>	<b>-2,0%</b>	<b>-9,0%</b>	<b>-5,5%</b>	<b>-3,9%</b>	<b>1,6%</b>		<b>5,1%</b>	<b>-3,2%</b>
Cyclische component	0,1%	0,3%	0,6%	-3,5%	-0,9%	0,1%	0,9%		3,6%	0,0%
One shots	0,4%	0,6%	0,2%	0,0%	-0,3%	0,1%	0,4%		0,1%	-0,3%
<b>Structureel saldo</b>	<b>-1,2%</b>	<b>-1,8%</b>	<b>-2,8%</b>	<b>-5,5%</b>	<b>-4,3%</b>	<b>-4,0%</b>	<b>0,3%</b>		<b>1,5%</b>	<b>-2,8%</b>
Structureel primair saldo	1,1%	0,4%	-0,8%	-3,6%	-2,6%	-2,5%	0,1%		1,1%	-3,7%
<b>Brutoschuld</b>	<b>102,0%</b>	<b>99,9%</b>	<b>97,6%</b>	<b>112,0%</b>	<b>109,1%</b>	<b>105,1%</b>	<b>-4,0%</b>		<b>-6,9%</b>	<b>3,1%</b>
<i>p.m. nominaal bbp</i>								<i>9,3%</i>		

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: INR (Rekeningen van de overheid, april 2023), FPB (Economische Vooruitzichten 2023-2028, juni 2023), en eigen berekeningen.

De in 2021 en 2022 waargenomen afname van het vorderingentekort was grotendeels het gevolg van een vermindering van het primaire tekort (gecumuleerd -4,7 procentpunt bbp). Die was toe te schrijven aan de terugval van de primaire uitgavenratio, die in 2020 een uitzonderlijke piek van 57,0% bbp bereikte. De ontvangstenratio liep in 2022 weer iets terug, terwijl die in 2020 en 2021 stabiel was gebleven. De aanhoudende daling van de rentelasten (gecumuleerd -0,4 procentpunt bbp in 2021-2022) had een gunstige invloed op de evolutie van het vorderingensaldo tijdens de volledige beschouwde periode. Een gedetailleerde analyse van de evolutie van de ontvangsten en uitgaven wordt gegeven in hoofdstuk 1 van de integrale tekst.

In een structurele benadering wordt abstractie gemaakt van de impact van de conjunctuur en van de eenmalige en tijdelijke factoren op het vorderingensaldo. Vanwege de uitzonderlijke economische omstandigheden als gevolg van de coronacrisis, dienen de structurele cijfers evenwel met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. In 2020 verdubbelde het structurele tekort van de Gezamenlijke Overheid en bereikte het een uitzonderlijke omvang in de context van de gezondheids crisis. Het structurele saldo is de laatste twee jaar slechts gedeeltelijk hersteld (gecumuleerd +1,5 procentpunt bbp). In 2022 kwam het **structurele tekort** uit op **4,0% bbp**, wat dicht bij het opgetekende nominale tekort (3,9% bbp) lag. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat de *output gap*, die het verschil meet tussen het reële en het potentiële bbp en gebruikt wordt voor het bekomen van de cyclische impact op het vorderingensaldo, gedicht werd in 2022.

**Tabel 2**  
**Vorderingensaldi van de deelsectoren van de Gezamenlijke Overheid (in % bbp)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Δ 2021-2022 (in p.p.)	Δ 2020-2022 (in p.p.)	Δ 2017-2022 (in p.p.)
<b>Gezamenlijke Overheid</b>	<b>-0,7%</b>	<b>-0,9%</b>	<b>-2,0%</b>	<b>-9,0%</b>	<b>-5,5%</b>	<b>-3,9%</b>	<b>1,6%</b>	<b>5,1%</b>	<b>-3,2%</b>
<b>Entiteit I</b>	<b>-1,1%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>-1,7%</b>	<b>-6,9%</b>	<b>-3,8%</b>	<b>-3,0%</b>	<b>0,8%</b>	<b>4,0%</b>	<b>-1,9%</b>
Federale Overheid	-1,3%	-0,2%	-1,9%	-7,1%	-4,1%	-2,7%	1,4%	4,4%	-1,4%
Sociale Zekerheid	0,2%	-0,1%	0,2%	0,2%	0,3%	-0,3%	-0,5%	-0,4%	-0,4%
<b>Entiteit II</b>	<b>0,4%</b>	<b>-0,6%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>-2,1%</b>	<b>-1,7%</b>	<b>-0,9%</b>	<b>0,8%</b>	<b>1,1%</b>	<b>-1,3%</b>
Gemeenschappen en Gewesten	0,2%	-0,4%	-0,2%	-2,2%	-1,7%	-0,9%	0,8%	1,3%	-1,1%
Vlaamse Gemeenschap	0,32%	-0,15%	0,08%	-1,18%	-0,65%	-0,45%	0,20%	0,73%	-0,77%
Franse Gemeenschap	-0,05%	-0,05%	-0,07%	-0,33%	-0,17%	-0,16%	0,01%	0,17%	-0,11%
Waals Gewest	-0,06%	-0,15%	-0,10%	-0,40%	-0,66%	-0,19%	0,47%	0,21%	-0,13%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,04%	-0,09%	-0,15%	-0,26%	-0,30%	-0,22%	0,08%	0,04%	-0,18%
Duitstalige Gemeenschap	-0,007%	-0,001%	-0,004%	-0,011%	-0,010%	-0,015%	-0,005%	-0,003%	-0,007%
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	0,005%	-0,020%	0,000%	-0,002%	0,023%	-0,004%	-0,027%	-0,002%	-0,009%
Franse Gemeenschapscommissie	0,003%	0,001%	-0,002%	-0,001%	-0,002%	-0,005%	-0,003%	-0,004%	-0,008%
Vlaamse Gemeenschapscommissie	-0,001%	-0,011%	-0,004%	-0,009%	0,001%	-0,004%	-0,005%	0,005%	-0,004%
Niet verdeeld	0,01%	0,03%	0,02%	-0,01%	0,02%	0,13%	0,11%	0,14%	0,12%
Lokale Overheden	0,2%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,2%
<b>HRF-optiek gewestelijke personenbelasting (*):</b>									
p.m. Correctie voor voorschottenbenadering	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,2%	-0,1%	-0,3%	0,1%	0,0%
p.m. Gecorrigeerd vorderingensaldo (HRF-optiek)									
<b>Entiteit I</b>	<b>-1,0%</b>	<b>-0,3%</b>	<b>-1,7%</b>	<b>-6,7%</b>	<b>-4,0%</b>	<b>-2,8%</b>	<b>1,1%</b>	<b>3,9%</b>	<b>-1,9%</b>
Federale Overheid	-1,2%	-0,2%	-1,9%	-6,9%	-4,2%	-2,6%	1,7%	4,3%	-1,4%
<b>Entiteit II</b>									
Gemeenschappen en Gewesten	0,1%	-0,5%	-0,3%	-2,4%	-1,6%	-1,0%	0,5%	1,4%	-1,1%
Vlaamse Gemeenschap	0,18%	-0,15%	0,03%	-1,31%	-0,58%	-0,50%	0,09%	0,81%	-0,68%
Waals Gewest	-0,04%	-0,16%	-0,11%	-0,47%	-0,57%	-0,25%	0,33%	0,23%	-0,20%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-0,03%	-0,10%	-0,15%	-0,28%	-0,28%	-0,24%	0,04%	0,05%	-0,21%

(\*) Het saldo van de overige deelstaten wordt niet beïnvloed door de correctie.

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: INR (Rekeningen van de overheid, april 2023).

Entiteit I, die de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid omvat, sloot het jaar 2022 af met een nominaal vorderingentekort van 3,0% bbp in ESR-termen. Entiteit I stond bijgevolg in voor het grootste deel (76%) van het totale vorderingentekort van de Gezamenlijke Overheid. Het tekort van Entiteit I daalde met 0,8 procentpunt bbp ten opzicht van 2021 (en met 4,0 procentpunt bbp ten opzichte van het coronacrisisjaar 2020), maar bleef fors hoger dan vóór het uitbreken van de coronacrisis.

In ESR-termen bedroeg het nominale vorderingensaldo van Entiteit II -0,9% bbp in 2022. Hoewel het vorderingensaldo van Entiteit II de laatste twee jaar verbeterde, bleef het toch slechter dan vóór het uitbreken van de coronacrisis. Die evolutie is vooral toe te schrijven aan de deelsector van de Gemeenschappen en de Gewesten. Het vorderingensaldo van de Lokale Overheden bleef stabiel en schommelde rond het evenwicht.

Wanneer men kijkt naar de budgettaire evolutie van de individuele deelstaten, ziet men dat elk deelstaatgebied het jaar 2022 afgesloten heeft met een (nominaal) vorderingstekort. Ook verslechterde het vorderingensaldo van elk deelstaatgebied over de volledige beschouwde periode 2017-2022. Desondanks werd in 2022 een verbetering van het saldo opgetekend bij het Waalse Gewest (+0,47 procentpunt bbp), de Vlaamse Gemeenschap (+0,20 procentpunt bbp), het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (+0,08 procentpunt bbp) en de Franse Gemeenschap (+0,01 procentpunt bbp). De vordingentekorten van de Duitstalige Gemeenschap en de drie gemeenschapscommissies <sup>1</sup> te Brussel werden daarentegen groter in 2022.

**Tabel 3**  
**Evolutie van de bruto geconsolideerde schuldgraad en bijdrage van de deelsectoren (in % bbp)**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Δ 2021-2022 (in p.p.)	p.m. nominale groei (%) in 2022	Δ 2020-2022 (in p.p.)	Δ 2017-2022 (in p.p.)
<b>Gezamenlijke overheid</b>	<b>102,0%</b>	<b>99,9%</b>	<b>97,6%</b>	<b>112,0%</b>	<b>109,1%</b>	<b>105,1%</b>	<b>-4,0%</b>	5,3%	<b>-6,9%</b>	<b>3,1%</b>
<b>Entiteit I</b>	<b>83,8%</b>	<b>82,0%</b>	<b>80,0%</b>	<b>90,5%</b>	<b>87,7%</b>	<b>83,7%</b>	<b>-4,0%</b>	4,4%	<b>-6,8%</b>	<b>-0,1%</b>
<b>Entiteit II</b>	<b>18,2%</b>	<b>17,8%</b>	<b>17,6%</b>	<b>21,6%</b>	<b>21,4%</b>	<b>21,4%</b>	<b>0,0%</b>	9,3%	<b>-0,2%</b>	<b>3,2%</b>
Gemeenschappen en Gewesten	12,8%	12,7%	12,7%	16,5%	16,9%	17,0%	0,2%	10,3%	0,5%	4,2%
Lokale Overheden	5,3%	5,1%	4,9%	5,0%	4,6%	4,4%	-0,2%	5,3%	-0,6%	-0,9%
<i>p.m. nominaal bbp</i>								9,3%		

Noot: Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Bron: Berekeningen Afdeling Financieringsbehoeften op basis van het INR en van de NBB (NBB.Stat).

Hoewel de **bruto geconsolideerde schuldgraad van de Gezamenlijke Overheid** sinds 2014 een dalende trend vertoonde en in 2018 voor het eerst sinds het uitbreken van de financieel-economische crisis (2008-2009) onder de 100% bbp was gezakt, heeft de gezondheidscrisis van 2020 die ratio met 14,4 procentpunt bbp omhooggestuwd. Na de piek van 112,0% bbp in 2022, liep de schuldgraad de afgelopen twee jaar cumulatief terug met 6,9 procentpunt bbp, tot een niveau van **105,1% bbp eind 2022**, dankzij de sterke groei van het nominale bbp.

<sup>1</sup> De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

De waargenomen daling in 2021-2022 was voornamelijk toe te schrijven aan Entiteit I (gecumuleerd -6,8 procentpunt bbp), en in beperkte mate aan de Lokale Overheden (gecumuleerd -0,6 procentpunt bbp). Daartegenover bleef de bijdrage van de Gemeenschappen en Gewesten tot de totale schuld toenemen (gecumuleerd +0,5 procentpunt bbp in 2021-2022), een trend die al sinds de financieel-economische crisis van 2008-2009 waargenomen werd. Een gedetailleerde analyse van de schuldgraad per deelsector en per deelstaatgebied komt aan bod in hoofdstuk 2 van dit Advies.

### ***Specifieke opdracht inzake de overheidsinvesteringen vanwege de federale regering voor de Afdeling***

In het hoofdstuk 3 van dit Advies wordt gevolg gegeven aan de nieuwe opdracht die de federale regering opgedragen heeft aan de Afdeling in het kader van het federale beleid inzake overheidsinvesteringen, en meer bepaald het Herstel- en Investeringsplan. Het betreft een consolidatieoefening met betrekking tot de investeringsuitgaven van alle overheidsgeledingen in België en van de verschillende deelstaten. In lijn met de vorige hoofdstukken van dit Advies is de analyse retrospectief van aard en is die hoofdzakelijk gebaseerd op de Rekeningen van de overheid die het Instituut voor de Nationale Rekeningen in april 2023 gepubliceerd heeft.

### ***Evaluatie van het begrotingsbeleid in een retrospectieve en prospectieve benadering***

De evaluatie gebeurt op grond van het nationale begrotingskader en het bestaande Europese begrotingskader en de verschillende analyses/rapporten zoals voorzien in het Europees Semester <sup>2</sup>.

De retrospectieve en de prospectieve evaluatie op basis van de Europese begrotingsregels zijn beide belangrijk voor het vervolg van de begrotingswerkzaamheden tijdens het lopende jaar, met name de finalisering van de begrotingsopmaak 2024 en de opstelling van het ontwerpbegrotingsplan in oktober 2023.

---

<sup>2</sup> Het rapport opgesteld overeenkomstig artikel 126(3) van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, de richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024, de aanbeveling van de Commissie aan de Raad van de Europese Unie over het nationale hervormingsprogramma 2023 van België en met een advies over het stabiliteitsprogramma 2023 van België, de voorjaarsprognoses of “Spring Forecast” 2023, het Landverslag 2023 voor België en de de Schuldhoudbaarheidsmonitor 2022 of “Debt Sustainability Monitor 2022”.

De toetsing aan het nationale begrotingskader refereert – bij gebrek aan effectieve bindende begrotingsafspraken tussen de verschillende overheidsgeledingen – naar de begrotingstrajecten en andere aanbevelingen van de Afdeling. Die toetsing is evenwel vooral gericht op het nieuwe Stabiliteitsprogramma 2023-2026. Een retrospectieve evaluatie-oefening op grond van de opeenvolgende normatieve aanbevelingen van de Afdeling is bovendien meer aangewezen na de stopzetting van de activering van de algemene ontsnappingsclausule – eind 2023 – omdat dit toelaat de budgettaire evolutie in die bijzondere vierjarige periode 2020-2023 in zijn geheel te analyseren en te beoordelen.

## **Retrospectieve analyse**

### *Naleving van de landspecifieke aanbevelingen*

Wat de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen betreft, oogt het globale beeld van de gemaakte vorderingen inzake de landspecifieke aanbevelingen (LSA) 2019-2022 niet bijzonder fraai:

- slechts 5% is volledig gerealiseerd;
- voor 15% werd substantiële vooruitgang geregistreerd;
- voor 54% werd enige vooruitgang vastgesteld;
- voor 23% werd beperkte vooruitgang gerealiseerd;
- voor 3% werd helemaal geen vooruitgang geboekt.

De LSA hebben betrekking op een groot aantal beleidsmateries die verband houden met 14 van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (*Sustainable Development Goals* of *SDG's*) die een beleidskader vormen ter uitvoering van Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties.

De Europese Commissie verwacht wel dat naarmate de uitvoering van het Herstel- en Veerkrachtplan vordert, er aanzienlijke vooruitgang zal komen op het vlak van de landspecifieke aanbevelingen die gericht zijn op structurele hervormingen.

Wat de landspecifieke aanbevelingen inzake budgettaire aangelegenheden betreft, luidt de stand van zaken als volgt:

**Tabel 4**  
**Uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen – stand van zaken**

Omschrijving van de landspecifieke aanbevelingen <i>inzake budgettair beleid</i>	RRF (Herstel- en Veerkrachtplan)	Quotering mate van vooruitgang (5/2023)
<b>LSA 2019</b>		
Hervormingen voortzetten om de budgettaire houdbaarheid van de langdurige zorg te verzekeren	-	Beperkt
Hervormingen voortzetten om de budgettaire houdbaarheid van de pensioenstelsels te waarborgen, onder meer door een beperking van de mogelijkheden tot vervroegde uittreding uit de arbeidsmarkt	✓ vanaf 2021	Beperkt (*)
Verbeteren van de samenstelling en efficiëntie van de overheidsuitgaven, met name door uitgaventoetsingen ( <i>spending reviews</i> )	-	Enige
De coördinatie van het begrotingsbeleid van alle overheidsniveaus om ruimte te creëren voor overheidsinvesteringen	-	Beperkt
<b>LSA 2020</b>		
Geen verder uitstel van besliste projecten inzake overheidsinvesteringen ( <i>frontloading</i> )	✓ vanaf 2021,2022, 2023,2024, 2025,2026	Enige
<b>LSA 2021</b>		
De Herstel- en Veerkrachtfaciliteit gebruiken om aanvullende investeringen te financieren ter ondersteuning van het economisch herstel Tegelijkertijd een voorzichtig begrotingsbeleid voeren Nationaal gefinancierde investeringen behouden	-	Volledig
Als de economische omstandigheden het toelaten, een begrotingsbeleid voeren dat gericht is op 1/ het bereiken van een voorzichtig budgettaire positie op middellange termijn en 2/ het waarborgen van de budgettaire houdbaarheid op middellange termijn	-	Enige
Tegelijkertijd investeringen verhogen om het groeipotentieel te stimuleren Bijzondere aandacht besteden aan 1/ de samenstelling van de overheidsfinanciën, zowel aan de inkomsten- als de uitgavenzijde van de begroting, en 2/ de kwaliteit van de begrotingsmaatregelen, om een duurzaam en inclusief economisch herstel te realiseren Prioriteit geven aan duurzame en groeibevorderende investeringen, met name investeringen ter ondersteuning van de groene en digitale transitie	-	Aanzienlijk
Prioriteit geven aan structurele hervormingen die bijdragen tot de financiering van de beleidsprioriteiten en die bijdragen aan de duurzaamheid van de overheidsfinanciën op lange termijn, onder meer door - waar relevant - een verbetering van het bereik, de toereikendheid en de duurzaamheid van de gezondheidsstelsels en de stelsels van sociale bescherming voor alle inwoners	-	Beperkt
<b>LSA 2022</b>		
Een voorzichtig begrotingsbeleid in 2023, met name door de groei van de nationaal gefinancierde primaire uitgaven onder de potentiële economische groei op middellange termijn te houden, rekening houdend met 1/ de tijdelijke en gerichte steun aan huishoudens en bedrijven die het meest kwetsbaar zijn voor energieprijstijging en 2/ hulp aan de Oekraïense vluchtelingen Steeds paraat zijn om de bestaande uitgaven aan de evoluerende situatie aan te passen	-	Geen
Uitbreiding van de overheidsinvesteringen voor de groene en digitale transitie en voor de energiezekerheid, rekening houdend met het REPower EU-initiatief, door onder meer gebruik te maken van de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen	-	Aanzienlijk
Voor de periode na 2023 een begrotingsbeleid nastreven dat gericht is op: 1/ het bereiken van een voorzichtig budgettaire positie op middellange termijn, 2/ de realisatie van een geloofwaardige en geleidelijke schuldafbouw en 3/ budgettaire duurzaamheid op middellange termijn door een geleidelijke consolidatie, investeringen en hervormingen	-	Beperkt
Prioriteit geven aan de verbetering van de budgettaire duurzaamheid van de langdurige zorg, onder meer door de bevordering van een kostenefficiënt gebruik van de verschillende zorgvoorzieningen	-	Beperkt
Hervorming van het belastingstelsel en het stelsel van uitkeringen, om het gebrek aan voldoende prikkels om aan het werk te gaan te verminderen door de belastingdruk op arbeid te verminderen en die stelsels te vereenvoudigen Fiscale uitgaven reduceren en het belastingstelsel investeringsneutraal maken.	-	Beperkt

(\*) De stand van zaken houdt nog geen rekening met de pensioenhervorming beslist op het Kernkabinet (federale Regering) van 10 juli 2023.

Bron: Landverslag 2023 - Europese Commissie – 24.05.2023 – SWD (2023) 601 final.

### *Respect van het tekort- en schuld criterium*

Aangezien het overheidstekort (Gezamenlijke Overheid) in België in 2022 3,9% bbp bedroeg <sup>3</sup>, werd de in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bbp overschreden en heeft de Europese Commissie op 24 mei 2023 <sup>4</sup> een verslag uitgebracht op grond van artikel 126, lid 3, van dit Verdrag.

In dergelijk verslag wordt nagegaan of de Lidstaten voldoen aan de tekort- en schuldcriteria van het correctieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) <sup>5</sup>.

De overschrijding van één van beide criteria is voldoende om dergelijk rapport op te stellen. In het rapport maakt de Commissie een eerste evaluatie van de voorwaarden om een procedure “buitensporige tekorten” (Excessive Deficit Procedure of EDP) eventueel in gang te zetten. Ter herinnering, de term “deficit” in EDP verwijst zowel naar een buitensporig tekort als een excessieve schuld die niet in bevredigend tempo afneemt.

De beslisboom inzake de evaluatie van de naleving van het tekort- en schuld criterium is opgenomen in de integrale tekst van het advies (zie punt 4.1.3.). Het Europese oordeel is dat het vorderingentekort in 2022 niet alleen de **referentiewaarde** van 3% van het bbp heeft **overschreden**, maar dat het **tekort uitzonderlijk maar niet tijdelijk** is en bovendien het **tekort ver verwijderd is van de referentiewaarde** van 3% bbp.

De bruto geconsolideerde schuld in verhouding tot het bbp (schuldratio) bedroeg eind 2022 in België 105,1% bbp zodat de referentiewaarde van 60% bbp ruimschoots werd overschreden. Ten opzichte van het voorgaande jaar betekende dit wel een daling met 4 procentpunt bbp.

---

<sup>3</sup> Door Eurostat gevalideerde cijfers: EUROSTAT-EURO Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

<sup>4</sup> Europese Commissie, 24.05.2023, COM (2023) 631final.

<sup>5</sup> Ter herinnering : criteria van het correctieve luik van het SGP:

- buitensporige tekorten vermijden: het nominaal vorderingensaldo van de Gezamenlijke Overheid mag de kritische drempel van 3% van het bbp niet overschrijden: dat is het *tekortcriterium* van het correctieve luik;
- excessieve schuld vermijden: de schuldgraad van de Gezamenlijke Overheid mag niet groter zijn dan 60% van het bbp of dient in voldoende mate af te nemen en deze referentiewaarde in een bevredigend tempo te benaderen: dit is het *schuld criterium* van het correctieve luik.



Wanneer de referentiewaarde van 60% bbp wordt overschreden, gaat de Europese Commissie na of de schuldgraad “in voldoende mate afneemt”. Die voorwaarde wordt gemeten aan de hand van de schuldverminderingbenchmark (*debt reduction benchmark*). De schuldreductiebenchmark is de aanbevolen jaarlijkse vermindering van het verschil tussen de effectieve schuldgraad en de referentiewaarde. Dat verschil of differentieel dient volgens de bestaande Europese regels met (minstens) 1/20<sup>ste</sup> of 5% gemiddeld over de drie voorbije jaren af te nemen.

Op basis van de schuldgraad gerealiseerd in 2019-2021 en de verwachtingen voor 2023-2024, werd de schuldverminderingbenchmark in 2022 in België gerespecteerd.

**In België bedroeg de afwijking ten opzichte van de schuldverminderingbenchmark 0,7% bbp in 2022 (naleving), tegenover +2,0% bbp in het voorgaande jaar (niet-naleving).**

De vooruitzichten zijn minder goed dan het resultaat 2022: voor het lopende en het volgende jaar wordt, net als in 2021, een niet-naleving van de schuldverminderingbenchmark verwacht, vooral dan in 2024.

**In het rapport van 24 mei 2023 werd geconcludeerd dat België in 2022 niet aan het tekortcriterium heeft voldaan maar dat het schuld criterium daarentegen wel werd nageleefd.**

Wat de opstart van nieuwe buitensporige tekortprocedure betreft, heeft de Europese Commissie aan de Raad van de Europese Unie geadviseerd om **in het voorjaar van 2024 een buitensporige tekortprocedure gebaseerd op een tekort in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023. België moet hiermee rekening houden bij de uitvoering van zijn begroting voor 2023 en de voorbereiding van het ontwerpbegrotingsplan voor 2024.**

### *Budgettaire koers*

**De budgettaire koers (zgn. *fiscal stance*) was expansief in 2022 en ook voor 2023 wordt een ondersteunend beleid verwacht.** In de Europese context wordt de zogenaamde “*fiscal stance*” uitgedrukt als het verschil (in % bbp) tussen de potentiële groei op middellange termijn en de groei van de netto primaire uitgaven <sup>6</sup>.

---

<sup>6</sup> Definitie van bedoelde “netto primaire uitgaven”: exclusief discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde, exclusief tijdelijke urgentiemaatregelen gerelateerd aan de COVID-19-crisis en inclusief uitgaven gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit en andere Europese fondsen.

Is dit verschil negatief dan is de budgettaire koers expansief. In 2022 bedroeg de *fiscal stance* -2,1% bbp en voor 2023 wordt -1,1% bbp verwacht. De belangrijkste verklarende factor van de expansieve budgettaire koers is de groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven (ongerekend nieuwe maatregelen aan de ontvangstenzijde) die in 2022 een expansieve bijdrage van 1,9% heeft geleverd tot de begrotingskoers. Die aanzienlijke expansieve bijdrage omvatte:

- het aanvullende effect van de begrotingsmaatregelen om de economische en sociale gevolgen van de stijging van de energieprijzen te beperken en in mindere mate de kosten voor het bieden van tijdelijke bescherming aan ontheemden uit Oekraïne; de geraamde kosten van de tijdelijke COVID-19-noodmaatregelen zijn fors gedaald in 2022;
- de stijging van de lopende uitgaven, met name als gevolg van de automatische indexering van sociale uitkeringen en lonen in de overheidssector en andere structureel stijgende lopende uitgaven, met name als gevolg van de vergrijzing;
- **de toename van de netto primaire uitgaven in 2022 is bijgevolg slechts gedeeltelijk te wijten aan de voormelde ondersteunende maatregelen gerelateerd aan de energiecrisis en de opvang van oorlogsvluchtelingen.**

De ondersteunende begrotingskoers in 2022 is volgens de Commissie verder nog te wijten aan de vaststelling:

- dat België het economisch herstel is blijven ondersteunen met investeringen die gefinancierd worden uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit, zoals aanbevolen door de Raad van de Europese Unie; de met subsidies uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen gefinancierde uitgaven bedroegen 0,2% van het bbp in 2022;
- dat de nationaal gefinancierde investeringen een neutrale bijdrage hebben geleverd aan de begrotingskoers; de nationaal gefinancierde investeringen werden dus in stand gehouden, zoals aanbevolen door de Raad.

Voor **2023** verwacht de Commissie een **bestendiging van die situatie**, zij het minder uitgesproken: naast de minder kostelijke en meer gerichte maatregelen om de impact van de hoge energieprijzen te temperen, **nemen de netto primaire lopende uitgaven sterker toe dan de potentiële groei** door de volgende factoren:

- de permanente verhoging van de wedden in de overheidssector en de sociale uitkeringen ingevolge de automatische indexering,

- de structurele stijging van lopende uitgaven ingevolge de vergrijzing van de bevolking, een hervorming van de belasting op residentiële energiecontracten en een tijdelijk vermindering van de sociale bijdragen voor bedrijven in de eerste helft van 2023.

### *Schuldhoudbaarheidsanalyse*

De schuldhoudbaarheidsanalyse vormt een bijdrage tot de monitoring en coördinatie van het begrotingsbeleid van de Lidstaten en speelt een hoofdrol in het budgettair toezicht beoogd in het Stabiliteits- en Groeipact en het Europees Semester. De analyse (de zogenaamde “Debt Sustainability Monitor 2022”) werd door de Europese Commissie in april 2023 gepubliceerd.

**Voor België worden de houdbaarheidsrisico’s op korte termijn laag ingeschat, maar het omgekeerde is waar op middellange en lange termijn waar het risico als hoog wordt beschouwd.**

De houdbaarheidsrisico’s op korte termijn worden voor België als laag ingeschat, maar de analyse wijst wel op een aantal kwetsbaarheden op korte termijn zoals de hoog blijvende bruto financieringsbehoeften (die gevoed worden door de aflossing van de schuld en de hoge overheidstekorten) en de stijging van het rentepeil.

België is gevoelig voor macro-economische schokken waardoor het waarschijnlijk is dat de schuldratio in 2027 hoger zal liggen dan in 2022.

Andere factoren die een belangrijke rol spelen zijn:

- Risico-verhogende factoren: stijging van de rentevoeten, het aandeel van de korte termijnschuld, hoge bruto financieringsbehoeften, het groot aandeel van de overheidsschuld aangehouden door niet-inwoners en het gebrek aan begrotingscoördinatie tussen de verschillende overheidsgelieden, sommige deelgebieden die kampen met bijzondere kwetsbaarheden;
- Risico-verlagende factoren: de verlenging van de looptijd van de schuld in de voorbije jaren waardoor de stijging van het rentepeil slechts met enige vertraging doorwerkt op de intrestlasten, de relatief stabiele financieringsbronnen (gediversifieerd en een brede basis van investeerders) en het feit dat de integraliteit van de schuld in euro is; de volledige implementatie van de structurele hervormingen beoogd door het *NextGeneration* EU en de RRF zouden groei-ondersteunend kunnen werken en derwijze de uitdagingen inzake schuldhoudbaarheid wat milderden.

**Op middellange termijn worden de houdbaarheidsrisico's voor België als hoog beschouwd** omdat de schuldgraad reeds zeer hoog is en bij ongewijzigd beleid nog verder zal stijgen. In 2033 zou de schuldratio in België 121,6% bbp bedragen (bij ongewijzigd beleid). Die stijging is te wijten aan de toenemende kosten van de vergrijzing en de geleidelijke vermindering van het gunstige sneeuwbaaleffect (dat de impact van de intrestlasten en de nominale groei op de schulddynamiek weerspiegelt).

**Op lange termijn worden de houdbaarheidsrisico's in België als hoog ingeschat.** Verklarende factor zijn de stijgende vergrijzingskosten: de pensioenuitgaven, de uitgaven gezondheidszorg en/of de uitgaven voor lange termijnzorg. Vooral laatstgenoemde zouden volgens de Europese Commissie in België de belangrijkste drijvende factor zijn.

### **Prospectieve analyse**

*Toetsing van het Stabiliteitsprogramma 2023-2026 aan de aanbevelingen van de Afdeling van april 2023*

Naast de evenwichtsdoelstelling (in structurele termen) en de vereiste om te voldoen aan de middellange termijndoelstelling (MTO), of het aanpassingstraject naar die doelstelling, zoals bedoeld in het Stabiliteits- en Groeipact, is de begrotingscoördinatie tussen de verschillende overheden ook één van de hoofddoelstellingen van het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 <sup>7</sup>.

Het artikel 2, § 4, tweede lid van het Samenwerkingsakkoord regelt de wijze waarop de begrotingscoördinatie dient tot stand te komen. In onderstaande tabel wordt samengevat hoe dit in april 2023 is verlopen.

---

<sup>7</sup> Samenwerkingsakkoord van 13.12.2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, § 1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie (B.S. 18.12.2013 ed. 3):  
[https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/downloads/samenwerkingsakkoord\\_13\\_december\\_2013.pdf](https://www.hogeraadvanfinancien.be/sites/default/files/public/downloads/samenwerkingsakkoord_13_december_2013.pdf).

**Tabel 5**  
**Totstandkoming van de begrotingscoördinatie zoals voorzien in het**  
**Samenwerkingsakkoord van 13 december 2023**

Art. 2, § 4, tweede lid, S.A.	Uitvoering
Voorafgaandelijk overleg in het Overlegcomité over de algemene begrotingsdoelstelling van de overheden	Het ontwerp van SP 2023-2026 werd overlegd op het <b>Overlegcomité van 28 april 2023</b>
De overheden die het S.A. hebben afgesloten verbinden zich er toe een maximale inspanning te leveren om tot een consensus te komen	Er werd <b>geen consensus</b> bereikt tussen de betrokken overheden
De individuele budgettaire doelstellingen van voormelde overheden en van de lokale overheden worden vastgesteld in nominale en structurele termen	Het (ontwerp van) SP 2023-2026 preciseert enkel: - de vorderingensaldi en structurele saldi van de Gezamenlijke Overheid, Entiteit I en Entiteit II (in % bbp)* - de vorderingensaldi van de Federale Overheid, het geheel van Gemeenschappen en Gewesten, de Lokale Overheden en de Sociale Zekerheid (in % bbp)**
Die vaststelling moet worden goedgekeurd door een beslissing van het Overlegcomité	Er werd <b>geen akkoord</b> bereikt tussen de betrokken overheden: - er werd akte genomen van de door de Afdeling in haar advies van 4/2023 aanbevolen trajecten - er werd akte genomen van het Stabiliteitsprogramma 2023-2026

(\*) Tabellen 5 en 6 van het SP 2023-2026

(\*\*) Vorderingensaldi van de Federale Overheid en het geheel van Gemeenschappen en Gewesten in Tabel 6 uitgedrukt in voorschottenbenadering voor wat de gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting betreft.

Bron: Stabiliteitsprogramma 2023-2026 van België en de notificatie van het Overlegcomité van 28 april 2023, punt 2.

**De Afdeling moet bijgevolg eens te meer vaststellen dat er in april 2023 geen akkoord werd afgesloten tussen de verschillende overheden over de begrotingsdoelstellingen voor de periode 2024-2026. Het resultaat van het overleg dat heeft plaatsgevonden, is beperkt gebleven tot een akteneming van zowel de budgettaire aanbevelingen van de Afdeling ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma als het eigenlijke Stabiliteitsprogramma.**

Het gebrek aan bindende afspraken over:

- de globale middellange termijndoelstelling voor de Gezamenlijke Overheid,
- het aanpassingstraject naar die middellange termijndoelstelling,
- de verdeling van dat traject over de verschillende overheden,

en het ontbreken van:

- de vereiste detaillering van de doelstellingen in nominale en structurele termen voor *alle* betrokken overheden, dus ook voor de deelsectoren van Entiteit II (geheel van gemeenschappen en gewesten en geheel van de lokale overheden) en de individuele deelstaten,

gaat regelrecht in tegen artikel 2, § 4, tweede lid van het Samenwerkingsakkoord dat door de federale overheid en de individuele gemeenschappen en gewesten eind 2013 werd ondertekend na de goedkeuring ervan door hun respectievelijke Parlementen.

Dergelijke lacunes zijn in tegenspraak met de eerder aangegane verbintenissen van België ten opzichte van de Europese Unie, met name het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie, dat op 1 januari 2013 in werking is getreden en dat de federale overheid, die hiertoe werd gemachtigd door de deelstaten, op 2 maart 2012 heeft ondertekend en in uitvoering waarvan voormeld Samenwerkingsakkoord werd opgesteld.

**De Europese Commissie heeft bij herhaling dit gebrek aan begrotingscoördinatie en de risico's hiervan aangekaart en zij dringt er in de formulering van de landspecifieke aanbevelingen ook jaarlijks op aan om daar eindelijk werk van te maken, maar zonder resultaat tot op heden.**

De afwijkingen tussen het SP en de aanbevelingen van de Afdeling zijn deels te wijten aan de verschillende uitgangspunten (voor 2023) en deels aan de verschillen tussen het SP en de aanbevelingen van de Afdeling in de methodiek van de trajectbepaling.

Het verschil in vertreksaldo 2023 verklaart het verschil in de gecumuleerde vermindering van het tekort over de periode 2024-2026 tussen de trajecten.

Het verloop van het trajecten is ook verschillend: in het SP is de afbouw van het tekort van de Gezamenlijke Overheid ongeveer gelijk verdeeld tussen 2024 en 2025 terwijl in de aanbevolen trajecten voor frontloading werd geopteerd (en dit zowel voor GO als EI en EII).

In de trajecten voor Entiteit I en Entiteit II wordt in het SP enkel een frontloading toegepast voor Entiteit II en niet voor Entiteit I waar het zwaartepunt van de tekortafbouw in 2025 ligt.

De verdeling van de saldoverbetering tussen de twee entiteiten is ook verschillend tussen de trajecten. Het aandeel van Entiteit I in de tekortafbouw is duidelijker lager in het SP dan in de aanbevolen trajecten en het omgekeerde geldt uiteraard voor Entiteit II.

Het traject in het SP 2023-2026 is in overeenstemming met de aanbeveling om uiterlijk in 2026 het vorderingstekort van de Gezamenlijke Overheid tot onder de 3% bbp te brengen.

De uitgangspunten 2023 in het SP sluiten, voor wat het vorderingensaldo en het structureel saldo betreft, het dichtst aan bij die van het normatieve traject 2 (op basis van de vooruitzichten in de Nota MoCo). De aanbeveling om elke vorm van *backloading* uit te sluiten en te opteren voor *frontloading* wordt in het SP met enige soepelheid geïnterpreteerd: op het niveau Gezamenlijke Overheid is de *frontloading* gespreid over de eerste twee jaren waarvan het tweede jaar valt na de geplande verkiezingen <sup>8</sup> Voor Entiteit I ligt het zwaartepunt in 2025 maar voor Entiteit II in 2024.

In het Stabiliteitsprogramma levert Entiteit I relatief gezien weinig begrotingsinspanningen in vergelijking met de aanbevelingen van de Afdeling.

De schuldgraad neemt in het SP toe met 1,1% bbp over de horizon 2024-2026. Dat stemt overeen met het normatieve traject 1 (op basis van de vooruitzichten FPB) waarvan het uitgangspunt 2023 inzake schuldratio ongeveer overeenstemt met het SP.

**Tot besluit kan dus gesteld worden dat het SP 2023-2026 opteert voor een minimaal traject dat geen buffers biedt voor toekomstige schokken en dat voor de eerstvolgende jaren een verdere toename van de schuldgraad toelaat.**

*Europese evaluatie van het Stabiliteitsprogramma 2023-2026 (en het Nationaal Hervormingsprogramma 2023)*

In die evaluatie gaat de Commissie na in hoeverre de in maart 2023 gepubliceerde richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 werden gerespecteerd en houdt zij ook rekening met de eerdere bevindingen opgenomen in het rapport artikel 126(3) van het VWEU, het Landverslag 2023 en het rapport schuldhoudbaarheidsanalyse 2022.

Voor 2022 luidt het besluit dat België **de groei van de nationaal gefinancierde lopende uitgaven niet in voldoende mate heeft beperkt.**

---

<sup>8</sup> Federale, regionale verkiezingen en Europese verkiezingen in juni 2024 en lokale verkiezingen in oktober 2024.

Voor 2023 zou de groei van nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven boven de potentiële economische groei op middellange termijn liggen en dit zou niet het gevolg van de gerichte steunmaatregelen gerelateerd aan de energieprijzen en oorlogsvluchtelingen. De expansieve groei zou ook het gevolg zijn van permanente stijgingen van de lonen in de overheidssector en de sociale uitkeringen (als gevolg van de indexering van de lonen in de overheidssector en de sociale uitkeringen), van structureel stijgende lopende uitgaven als gevolg van de vergrijzing, van een hervorming van de belasting op residentiële energiecontracten, en van een tijdelijke daling van de sociale bijdragen van ondernemingen in de eerste helft van 2023. Het besluit is dat **de verwachte groei van de nationaal gefinancierde primaire lopende uitgaven in 2023 niet in overeenstemming zou zijn met de aanbeveling van de Raad van de Europese Unie.**

Voor 2024 schat de Commissie het vorderingstekort in 2024 0,5 procentpunt bbp hoger in dan het SP. Het verschil is voornamelijk het gevolg van:

- 1) de maatregelen ter vermindering van het tekort ten belope van 0,2% bbp die in het SP onvoldoende werden gepreciseerd en om die reden niet werden weerhouden in de Voorjaarsvooruitzichten 2023 van de Commissie;
- 2) de minder gunstige prognose van de overheidsontvangsten door de Commissie, met name wat de vennootschapsbelasting betreft.

De verbetering van het saldo in 2024 ten opzichte van het voorgaande jaar, zou mede het gevolg zijn van de intrekking van de tijdelijke steunmaatregelen om de economische en sociale gevolgen van de stijgende energieprijzen te verzachten. **Er wordt aanbevolen om de daarmee samenhangende besparingen te gebruiken om het overheidstekort terug te dringen.**

In structurele termen is overeenkomstig het Stabiliteits- en Groeipact een jaarlijkse verbetering van meer dan 0,5% van het bbp vereist voor Lidstaten met een overheidsschuld van meer dan 60% van het bbp of met meer uitgesproken risico's voor de houdbaarheid van de schuld. Aangezien België zich in die toestand bevindt, zou volgens de Europese Commissie **een verbetering van het structurele saldo met ten minste 0,7% van het bbp voor 2024 passend zijn.**

**Om een dergelijke verbetering te bewerkstelligen, mag de groei van de nationaal gefinancierde netto primaire uitgaven in 2024 niet meer dan 2 % bedragen.**

Het besluit van de Raad van de Europese Unie luidt als volgt:



**België staat voor aanzienlijke uitdagingen wat betreft de houdbaarheid van de begroting. Deze hebben betrekking op zowel de hoge overheidsschuld als, bij ongewijzigd beleid, de verwachte verslechtering van het effect van leeftijdsgerelateerde uitgaven op de overheidsfinanciën in het licht van een snel vergrijzende bevolking.**

**Naast de economische en sociale uitdagingen die met het herstel- en veerkrachtplan worden aangepakt, zijn er extra uitdagingen in verband met de arbeidsmarkt, het onderwijsstelsel, het energiebeleid en de groene transitie waarmee België te kampen heeft.**

Op basis van de voorjaarsvooruitzichten 2023 en het Landverslag 2023 heeft de Europese Commissie een voorstel van aanbevelingen voorbereid die aan de Europese Raad ter goedkeuring zullen voorgelegd worden. **Het voorstel van aanbevelingen aan België betreft meer bepaald het begrotingsbeleid, de uitvoering van de plannen en programma's die deels met Europese steun worden gefinancierd, het arbeidsmarktbeleid en het energiebeleid. De concrete aanbevelingen zijn opgenomen in de integrale tekst van het advies.**